

Okul İdarecilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation of Digital Literacy Levels of School Administrators

ÖZET

Bu araştırmanın amacı okul idarecilerinin dijital okur yazarlık düzeylerinin incelenmesidir. Araştırma okul idarecilerinin dijital okur yazarlık düzeylerinin incelenmesi açısından önemlidir. Günümüzde dünya hızla dijitalleşmekte, toplum yapısının değişim göstermesi, toplumdaki bireylerin istihdam ve teknolojik gelişmeler karşısında boşluğa düşmemesi nedeniyle günümüzde dijital okuryazarlık büyük bir öneme sahip olmaktadır. Dijital okuryazarlık bilişsel alanların çoğu ile yakından ilişkilidir ve günümüz insanında adaptasyonun sağlanması gelişmekte olan dijital dönüşüm sürecinin temel belirleyicisi olarak görülmesi gerekmektedir. Bu adaptasyon sürecinin temel gerekçesi ise, gelişen teknolojik gelişmeler karşısında çağın gerisinde kalmamak, hayatın doğal akışına karşı dengede kalmak, değişimin ve dönüşümün hayal dahi edilemeyecek ve kontrol edilmesi çok zor olan tehlikelerin farkına varabilmek ve bu tehlikelere karşı hazırlıklı olabilmektir. Dijital okuryazarlığın kilit noktalarından biri eğitim sürecinde kendini nasıl gösterdiğidir. Dijital okuryazarlık, çağa uyaranmış bireysel adımların yanı sıra dijital çağa uygun yenilikçi ve uygulamalı eğitim müfredatlarının oluşturulması, sürdürülebilirliği ve yaşam boyu öğrenme etkinliklerine erişim ve geliştirme için çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler:Dijital Okur Yazarlık, Okul Müdürleri.

ABSTRACT

For this purpose, it is an examination of the digital literacy limits of school administrators. The research is important for school administrators to examine digital literacy slots. Today, digital literacy has a great accumulation because the world is rapidly digitalizing, showing the change in the social structure, applied by the people in the society and not falling into the void in the face of technological developments. Digital transformation, which is based on the data obtained closely with most of the digital literacy acquisition tools and the adaptation of the human, should be used as the basis. The basic point of view of this adaptation study is not to lag behind the times in the face of technological developments, to stay in balance against the natural people of life, to be able to go and to exist in dangers that cannot be even imagined and controlled, and to be prepared for these dangers. One of the key points of digital literacy is how it manifests itself in the educational process. Digital literacy is very important for the development, sustainability, and access to lifelong learning activities, as well as individual behaviors adapted to the age, as well as the use and regulation of applied education curricula in accordance with the digital age.

Keywords: DigitalLiteracy, School Principals

GİRİŞ

Problem Durumu

Tüm dünyada, yazı teknolojisinin kullanılmasında bir problem olarak ortaya çıkan matbaa ve matbaanın kitlesel bağlamdaki üretimi toplumsal, kültürel, ekonomik vb gibi alanlarda köklü ve büyük değişimlere neden olmuştur. Yaklaşık iki yüzyıl boyunca modern devletlerin ve vatandaşların iletişim bağlamındaki temel problemlerin içeriğini yazılı ve basılı içeriğe dair okuryazarlık oluşturmaktadır. Okuryazarlığın öğrenilip yaygın hale getirilmesi yaklaşık iki yüzyıl gibi bir süre boyunca sadece teknik becerinin kazanılması ile eşitlenmiştir. 1960'lı yıllarda okur-yazarlık kavramı basılı/yazılı eser kabuğunu kırarak daha geniş bir anlam ifade etmeye başladığı görülmektedir. Sezen'e (2011, s. 3) göre, söz konusu tarihten itibaren okuryazarlık kavramı farklı bir anlam kazanmıştır. Özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nde okuryazarlık kavramı, televizyonun temel alınarak modern iletişim araçlarını kapsayan "kavramsal bir şemsiye"terimine dönüşmüştür.

Okuryazarlığın dönüştürülmesi, yalnızca teknik araçların (televizyon ve radyo gibi) teknik olarak kolay yollarla nasıl kullanılacağını öğrenmekle ilgili değildir. Medya eksenini, mesaj eksenini ve izleyici ekseninde "doğru anlama", "zarardan kaçınma", "gerçek ile kurguyu ayırt etme" anlamlarını içeren bir dönüşüm olduğu söylenebilir. Medya

İlhan Dündar¹
Resul Ceylan²
Recep Ali Sarıahmet³
Uğurhan Yılmaz⁴
Fikret Ürey⁵
Ömer Arslan⁶

How to Cite This Article

Dündar, İ., Ceylan, R., Sarıahmet, R. A., Yılmaz, U., Ürey, F. & Arslan, Ö. (2023). "Okul İdarecilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:110; pp:6704-6711. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.69434>

Arrival: 12 February 2023
Published: 30 April 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Okul Müdürü, MEB, Ankara, Türkiye. ORCID NO: 0009-0007-7530-3451

² Müdür Yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye

³ Müdür Yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye

⁴ Müdür Yardımcısı, MEB, Ankara, Türkiye. ORCID NO: 0009-0002-3759-9267

⁵ Okul Müdürü., MEB, Adıyaman, Türkiye. ORCID NO: 0009-0003-0809-2958

⁶ Müdür Yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye. ORCID NO: 0009-0006-2152-1325

okuryazarlığı, gençlerin ve çocukların kendilerini ana akım medyanın olumsuz mesajlarından koruma kaygısıyla bazen okul müfredatına dahil edilmiş gibi görünmektedir. Herhangi bir yeni iletişim teknolojisi gibi, bunlar da bilgisayar tabanlıdır ve bir kuruluşun kültürel ortamı ve iletişim süreçleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Karşılaşılan tüm görüşlerin, kavramların, terimlerin, yaklaşımların ve teorilerin bilgisayar ve iletişim tabanlı materyallerin gölgesinde değişim ve dönüşüm geçirdiğini görüyoruz. Ayrıca medya okuryazarlığı da bu değişimden önemli ölçüde etkilenecek terimlerden biridir.

Bu çalışmanın yapıldığı bu günlerde ülkemizde ve tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 salgın süreci ile, önemli bir yeri olan dijital okuryazarlığın önemi daha da artarak, üzerinde daha ciddi ve önemle durulması gereken bir konu haline gelmiştir. Covid-19 ile birlikte bir çok teknolojik terim ortaya çıkmıştır. Bunlara örnek olarak online alışveriş sistemi, robotik araçlar ile teslimatın yapılması, dijital platformlarda temassız ödeme, uzaktan çalışma kültürü, zoom gibi dijital platformlar kullanılarak yapılan uzaktan eğitimler, toplantılar, online sağlık hizmetleri (e-randevu sistemi), online eğlenceler, 3D baskı sisteminin kullanılması, 5G ve iletişimin üst düzeye çıkması gibi birçok kavram örnek olarak gösterilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul idarecilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

Araştırmaya katılanların dijital okuryazarlıkları hangi düzeydedir?

Araştırmanın Önemi

Araştırma okul idarecilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Gençlerde ve çocuklarda, kitle medyasının mesajlarından korunmak kaygısı nedeniyle medya okuryazarlığı, zamanla eğitim müfredatlarında da kendisini göstermiştir. Her yeni oluşum gibi iletişim teknolojisi, bilgisayar tabanlı teknolojiler, iletişim ve kültür ortamlarını da önemli düzeyde etkilemektedir. Bu nedendir ki eğitimin liderliğini yapan okul müdürlerinin durumlarının incelenmesi de önemlidir.

Sayıtlar

Araştırmaya katılan okul idarecilerinin sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dijital Okuryazarlık Kavramı

Günümüzde toplumu etkileyen en önemli dinamiklerden biri dijital teknolojilerin gelişme sürecidir. "Dijital" kavramı, dijital çağın ve dijital teknolojinin kalbinde yer almaktadır. 15. yüzyılın sonlarında dilimize Latince'den giren sayısal terimi "rakamlar (us) = parmaklar" anlamına gelmektedir. özellikle internetle ilgili olanlar." (Cambridge Dictionary, 2018; Oxford Learners' Dictionary, 2018). Türk Dil Kurumu'nun 'dijital' kavramı, 'verilerin bir ekran üzerinde dijital elektronik temsildir'. (TDK, 2018). Dijital terimi genel olarak bir elektronik cihazdaki tüm görüntüler, tüm görüntüler, renkler, karakterler, rakamlar (0'lar ve 1'ler) dahil olmak üzere tüm verilerin temsili olarak tanımlanır.

İnsanın en temel bilişsel davranışlarından biri okuma ve yazmadır. Zihinsel süreçlerin ve insanların okuma yeteneğinin ötesine geçen sosyokültürel bir olgu olarak görülen okuryazarlık kavramıdır. Türk Dil Kurumu'na göre Türkçe okuryazarlık kavramımız "yazmak ve yazmak" durumu olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019). Okuryazarlık oranı kavramının uluslararası sözlüklerde iki anlamı vardır. Bunlardan ilki 'okuryazarlık durumu', ikincisi ise 'belirli bir konu veya alanla ilgili bilgi ve becerilerin' tanımıdır (Cambridge Dictionary, 2019; Oxford Learner's Dictionary, 2019).

1958 yılında, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından okuryazarlık kavramı "bireylerin günlük yaşantısı ile ilgili kısa, basit bir ifadenin anlaşılır bir şekilde okunması ve yazılması becerisi" (2005, s. 420) olarak ifade edilmektedir. 2015 yılında ise okuryazarlığın tanımını güncellenerek "çeşitli materyallerle ilişkili, basılı ve yazılı materyallerin kullanılarak tanımlama, anlama, yorumlama, oluşturma, iletişim kurma ve hesaplama yeteneğinin geliştirilmesi" şeklinde ifade edilmektedir (UNESCO, 2015, s. 47). Klasik iletişim araçları döneminde okuryazarlık kavramının yeni iletişim teknolojiler ile birlikte yeni anlamlar kazanmaya başlamıştır. Böylece okuryazarlık kavramını, farklı kaynaklardan elde edilen enformasyonun sosyo-kültürel bir çerçeve içerisinde anlaşılması ve kullanılma becerisi biçiminde ifade etmeye başlamışlardır.

Bu şekilde (minvalde), okuryazarlık kavramının, kavramsal bütünlüğünün mümkün kılındığı zemin ekseninde şekillenmesi önem taşımaktadır. Bunun içindir ki, okuryazarlık kavramının içeriğinde dikkat çekici bir dönüşümün

yaşanması, iletişim teknolojilerinde karşılaşılan değişimler ile gerçekleşmiştir. Ancak okuryazarlık kavramını mümkün kılan sosyo-kültürel zemin teknolojik anlamda bir takım dramatik değişimler geçirmiş olup, bu değişimi geçirmeye de devam etmektedir.

Dijital teknolojilerde gerçekleşen hızlı değişim süreci beraberinde literatürde dijital yetkinliklerin tanımlarının da değişimine ve uygulamada pratikleşmenin ilerlemesine neden olmuştur. Mesela bilgisayar, enformasyon ve iletişim teknolojileri (EİT) okuryazarlığı kavramları için bilgisayarın kullanımının geniş alana yayılması sürecinde ihtiyaç duyulan teknik bilgi ve becerilere odaklanması şeklinde bir ifade kullanılmaktadır. İlerleyen süreçte okuryazarlık kavramı için teknik becerilerin yanı sıra bilişsel, sosyal ve eleştirel becerileri de içeren tanımlar yapılmıştır.

Son zamanlarda birbiri ile örtüşen ve birbiri ile bağlantılı olan medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı ve internet okuryazarlığı ve dijital okuryazarlığı gibi bir çok kavram ortaya çıkmıştır.

Dijital okuryazarlık türleri sadece bilgisayar ve internet teknolojileri ile ilgilenmeyip, aynı zamanda söz konusu bu teknolojilerin toplum üzerindeki yansımaları ile de ilgilenmektedir. Bu nedenle internet okuryazarlığının ve bilgisayar okuryazarlığının donanımsal ve yazılımsal süreçten ibaret olmadığı söylenebilir.

Dijital Okuryazarlık ve Dijital Yetkinlik Kavramlarının Kavramsal Çerçevesi

Gourlay, Hamilton, Lea (2013, s. 7) ve Hall, Nix, Baker (2013, s. 223) çalışmalarında dijital okuryazarlığının, “know-how” kavramı ile yakın bir anlam ifade ettiğini belirtmiş ve teknolojinin işlevsel kullanımı olarak tanımlamıştır. Kinzer (2010, s. 52) dijital okuryazarlığı, “teknolojik materyallerin kullanılarak iletişimin sağlanması, iş birliği içinde çalışmalar yapma, enformasyonu bulabilme ve eleştirel bakış açısı ile değerlendirebilmesi becerisi” olarak tanımlamaktadır. Günümüzde önem kazanan popüler kavramlar arasında özellikle “Know-how” bilgisi ve “eleştirel düşünme” terimleri yer almaktadır. Bennett’e (2014, s. 1) göre dijital okuryazarlık, bireysel, akademik ve profesyonel kullanım için farklı teknolojilere erişimi, beceri ve yeterlilikleri kapsayıcı niteliktedir. Pegrum (2011) ve Hockly (2012) dijital okuryazarlık kavramını beceri temelli kontrol listesi şeklinde değil de, nitelikler serisi şeklinde ifade etmiş ve bu özelliklerinden dolayı teknolojik gelişmeler karşısında değişebilen ve değişen teknolojik yapıya ayak uydurabilen bir yanının olduğunu vurgulamıştır. Mesela bireyin herhangi bir kelimeyi aramak için arama motorunu kullanması veya mail göndermesi ve gelen mailleri okuması gibi becerilerin temel süreçsel beceri olduğunu belirtirken, sosyal medyada sanal gruplar ile etkili iletişimin gerçekleşmesini, farklı eğitim platformlarında (Coursera, Udemy vb.) yer alabilmenin teknik beceri, öz denetim, esneklik özelliği ve problem çözme yetisi gibi birçok yetkinliği de beraberinde getirdiğini ileri sürmektedir. Onursoy (2018, s. 1007), kullanıcıların okuryazarlık durumlarının tespit edilmesinde yeni teknolojilere olan uyumun etkililiğini belirterek, dijital okuryazarı, karşılaşılan sorunların çözümü sürecinde ihtiyaç duyduğu veriye aktif olarak ulaşım kullanabilen ve bunu sürdürülebilir bir hale getiren, ulaşılan veriyi bireysel amaçları bağlamında çözümlenebilen, değerlendirebilen ve bu verilere yenilerini katabilen bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Alan yazında ve bu tezin içeriğinde yapılan dijital okuryazarlık tanımlarının ardından, ilerleyen satırlarda üzerinde durulan kavramlardan bir tanesi de dijital yetkinlik kavramıdır. Başta bu iki kavram olmak üzere e-okuryazarlık, e-yetkinlik, yeni okuryazarlık, e-beceri, EİT okuryazarlığı ve dijital medya okuryazarlığı gibi birçok kavramda alan yazında kullanılmaktadır. Bu kavramlar karşılaştırıldığında aralarında farklılıklar olduğuna dair kesin bir kavramsal çerçeve oluşmamış gibi olsa da bu tezde dijital yetkinlik ile dijital okuryazarlığın tanımlarından faydalanıp kavramsal bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır.

Dijital yetkinlik kavramı dijital okuryazarlık kavramına göre daha dar bir çerçeve çizmektedir. Dijital okuryazarlık kavramı daha geniş ve kapsamlı bir anlam bütünlüğüne sahip olmanın yanı sıra, uluslararası akademik çalışmalarda da daha yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Ancak özellikle İskandinav ülkelerinde, bu ülkelere yakın ve Avrupa Birliği ülkelerinde, OECD vb. kurumların resmi raporları incelendiğinde, dijital okuryazarlık kavramından çok dijital yetkinlik kavramının kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra mesleki alanlarda daha çok dijital yetkinlik kavramının kullanıldığını fakat daha geniş platformlarda ise dijital okuryazarlık kavramının daha çok kullanıldığı görülmektedir. Özellikle büyük ölçekli çalışmalarda, toplumu ve toplum içindeki vatandaşları ve üniversite öğrencilerini kapsayan çalışmalarda ve eğitim sistemleri ile ilgili yapılan çalışmalarında dijital okuryazarlık kavramının tercih ederken, ekonomi ve eğitim alanındaki öğrencileri konu alan çalışmalarında dijital yetkinlik kavramı tercih edilmektedir. Örneğin, öğrencilerin dijital teknolojinin tümüyle ilgili durumlarında dijital okuryazarlık kavramı tercih edilirken, öğrencilerin kullandıkları ofisi materyalleri veya bilgisayar yazılımını kullanmaları sırasında dijital yetkinlik kavramı kullanılmaktadırlar.

Dijital Okuryazarlık Alt Disiplinleri

Dijital teknolojinin gelişmesi beraberinde bir takım kavramları da beraberinde getirmiştir. Bunlar bireylerin sahip olmaları gereken dijital yetkinliklerinin değişiklik göstermesi, sayılarının ve çeşitlerinin artması, dijitalleşme

sürecinin hayatın her alanında yaygınlaşması sonucu karşılaşılan dijital dönüşüm gibi farklı farklı okuryazarlık kavramlarıdır. Okuryazarlık kavramı, farklı ve geniş bir alanda kullanılması sonucu bir takım kavram karmaşasına neden olabilmekle birlikte öte yandan da çalışma alanlarının genişleyip yaygınlaşmasına da neden olabilmektedir. Dijital okuryazarlığın dinamik yapısı ve kapsamlı bir yapıya sahip olması, alt disiplinlere ayrılmasının temel nedeni olarak gösterilebilir. Bu durum ise dijital okuryazarlık kavramının şemsiye veya çatı görevini üstlendiğini göstermektedir.

Koltay (2011) dijital teknolojilerle ilgili okuryazarlık türlerini;

- ✓ Computerliteracy = Bilgisayar okuryazarlığı
- ✓ Cyberliteracy = Siber okuryazarlık
- ✓ İnternet literacy = İnternet okuryazarlığı
- ✓ İnformationliteracy = Enformasyon okuryazarlığı
- ✓ Technologicalliteracy = Teknoloji okuryazarlığı
- ✓ Electronic literacy = Elektronik okuryazarlık
- ✓ Digitalliteracy = Dijital okuryazarlık

şeklinde listelemiştir. Ancak bu kavramlar, dijital iletişim, eğitim teknolojileri ve yeni medya çalışmaları bağlamında değerlendirildiğinde, bu kavramların dijital okuryazarlığı çatısı altında incelendiğini görmek mümkündür. Söz konusu bu okuryazarlık türlerinin odak noktaları değişik olsa da her birinin dijital teknolojiler ile yakın ilişkili olması nedeniyle birbirlerinden kesin bir çizgi ile ayırmak mümkün değildir. Bunun nedeni ise dijital teknolojiler arasında yöndeşmenin söz konusu oluşu, multi disiplinliğin ön plana çıkması ve yaşamın her alanında iletişim teknolojilerine olan ihtiyacın artmasının yanı sıra hayatımızdaki etkisinde giderek artış sergilemesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2012:59).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adıyaman ili Kahta ilçesindeki 253 okul yöneticileri arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 100 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında anket formu kullanılacaktır. Dijital okuryazarlık ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, Türkiye’de en fazla kullanılan Hamutoğlu, Güngören, Uyanık & Erdoğan (2017) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ve Ng tarafından 2012 yılında geliştirilen 17 maddeden oluşan “Dijital Okuryazarlık Ölçeği”dir. Ölçeğin hem orijinal hali hem de Türkçe’ye uyarlanmış hali ile ilgili çalışma detaylı incelendiğinde ölçek oluşturma aşamalarının her birinin ayrıntılı bir şekilde açıklandığı görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Veriler Google Formlar üzerinden uygulanmıştır. Google Formlar aracılığıyla veriler çevrimiçi ortamda toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizi SPSS programında yapılmıştır. Analizler kapsamında tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmıştır. Ayrıca t testi ve ANOVA testi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde saha araştırması kapsamında elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Anket formu kapsamında toplanan verilere yönelik analizler bu bölümde yer almaktadır.

Demografik Özelliklere Yönelik Bulgular

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	%
Kadın	57	57,0
Erkek	43	43,0

Katılımcıların %57'si kadın ve %43'ü erkektir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Dağılımı

	Frekans	%
20-30	17	17,0
31-40	42	42,0
41-50	29	29,0
51 ve üzeri	12	12,0

Katılımcıların %42'si 31-40 yaş, %29'u 41-50 yaş arasında, %17'si 20-30 yaş arasında ve %12'si 51 ve üzeri yaşındadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Yöneticilik Kıdemlerine Göre Dağılımı

	Frekans	%
0-5	52	52,0
6-10	24	24,0
11-15	14	14,0
16-20	5	5,0
21 yıl ve üzeri	5	5,0

Katılımcıların %52'si 0-5 yıllık kıdeme, %24'ü 6-10 yıllık kıdeme, %14'ü 11-15 yıllık kıdeme, %5'i 16-20 yıllık kıdeme ve %5'i 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Dijital Okur Yazarlık Algısına Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde dijital okuryazarlık algısı incelenmiştir. Tablo 4'de ifadelerle yönelik tanımlayıcı istatistikler ele alınmıştır.

Tablo 4: Dijital Okur Yazarlık Algısına Yönelik Bulgular

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapım
Günlük hayatımızda olduğu gibi dijital platformlarda da kişisel bilgilerimin ve yasal haklarımın (mahremiyetim, telif hakkı, konuşma özgürlüğüm vb.) devam ettiğinin ve devamlılık göstereceğinin farkındayım.	1	5	3,93	1,066
Online sitelerde ve ortamlarda bana ait ve başkalarına ait kişisel verilerin korunması için nasıl davranılması gerektiğinin farkındayım	2	5	4,38	,708
Online sitelerde ve durumlarda ulaştığım bilgilerin doğruluk derecesini farklı kaynaklar kullanarak sorgulayabilirim ve doğru bilgiye erişebilirim.	1	5	4,40	,752
Online platformlarda siber zorbalığın (karşıdaki kişinin aşağılanması, kişiye küfür edilmesi ve nefret söylemleri gibi...) ve istismar tarzı eylemlerin getireceği etik ve yasal olmayan sorumluluklarının bilincindeyim.	2	5	4,54	,658
Bilişsel gelişimime ve ahlaki değerlerime uygun olan oyunların içeriklerinin uygun olup olmadığını ayırt edebilirim.	2	5	4,55	,609
Online ortamlarda yaptığım her aktivitenin kayıt altına alındığının bilincineyim.	3	5	4,58	,606
Dijital ortamlardan kaynaklı telif haklarının ihlali sonucu tarafıma doğabilecek etik ve yasal sorumlulukların bilincindeyim.	2	5	4,45	,626
Bilişim ile ilgili lisanslı yazılımın, demo yazılımın, korsan yazılımın kötü amaçlı oluşturulan yazılımlar olduğunu ve crack kavramlarının ne olduğunu farkındayım.	2	5	4,34	,714
Teknolojik Donanım ve Teknolojik yazılımın ne olduğunu farkındayım.	2	5	4,21	,782
Bilgisayarımın işletim sistemini kurabilirim/format atabilirim	1	5	3,54	1,114
Bilgisayarım ya da diğer elektronik cihazlarıma yazılım veya program yükleyebilirim.	1	5	3,93	1,008
Torent, İnternet, World Wide Web (WWW) ifadelerinin ne anlama geldiğini bilirim.	2	5	4,05	,869

Yasaklı İnternet sitelerine erişmek için cihazların proxy/dns ayarlarını değiştirebilirim.	1	5	3,22	1,360
E-Devlet uygulamalarını (MHRS, UYAP, vergi&ceza sorgulama vb.) etkin kullanabilirim.	1	5	4,67	,652
Bulut bilişim teknolojilerini (Google Drive, iCloud, Dropbox vb.) günlük hayatta etkin kullanabilirim.	1	5	4,13	,971
Mobil cihazlarda takvimi sadece tarihe bakmak için değil; aynı zamanda anımsatıcı, not alma, etkinlik oluşturma vb. işler için de kullanabilirim.	1	5	4,22	,848
Online platformlarda "video çekmek, yüklemek/canlı yayın yapmak" gibi aktiviteleri gerçekleştirebilirim.	1	5	4,27	,790
Rezervasyon yapma-yaptırma, adres tespit edilmesi gibi gündelik hayatımızdaki pratiklerde dijital teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilirim.	3	5	4,50	,644
Kullanmış olduğum bir web sayfasını veya URL'sini sık kullanılanlara veya yer imlerine ekleyebilirim	3	5	4,52	,646
Dijital teknolojilere dayalı olan bilgisayar yazılım/uygulaması geliştirebilirim.	1	5	2,62	1,309
Bilgisayar programlama dillerinden (Java, C, Visual Basic, PHP, vb.) en az birini kullanabilmekteyim.	1	5	3,17	1,333
Dijital araçlardaki uygulamaların, kişisel bilgilerime (konum, rehber, kamera vb.) erişimlerini kısıtlamayı bilirim.	1	5	4,37	,761
İstenmeyen/spam epostaları ve ortalama mesajları ayırt edip bunları engelleyebilirim.	2	5	4,24	,806
Sosyal ağlarda yapmış olduğum paylaşımlarımın ve profilimdeki gizlilik/güvenlik ayarlarının değiştirilmesini yapabiliyorum.	2	5	4,44	,686
Dijital platformlarda kullandığım uygulamalara karşı nasıl güçlü bir şifre oluşturmam gerektiğinin farkındayım.	2	5	4,56	,608
Web tasarım sistemlerini (Weebly, Wordpress vb.) aktif bir şekilde kullanarak, kendi İnternet sitemi tasarlayıp yayımlayabilirim.	1	5	3,93	1,008
Kendi bloğumda yada farklı bloglarda yazılar yazarak paylaşım da bulunabilirim.	1	5	3,05	1,288
Dijital teknolojiler yardımıyla çeşitli imajları (fotoğraf, ses kaydı ve video vb.) değiştirip, yeni içerikler üretebilirim.	1	5	3,86	1,065
Alanımla ilgili en az bir tane yazılımı (Photoshop, SPSS, Premiere, Office Word vb.) etkili bir şekilde kullanabilirim.	1	5	4,03	1,068
Dijital Okuryazarlık	1	5	4,25	1,120

Araştırmada en yüksek ortalamaya “Çevrim içi ortamlarda yaptığım her şeyin kaydedildiğinin farkındayım” algısı sahiptir. Bununla beraber tüm ifadelerle ilişkin ortalamalar 3’ün üzerindedir. Bu durum okul idarecilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Tüm ifadelerin ortalamasının 3’ün üzerinde olması, okul yöneticilerinin yüksek okuryazarlık algısına sahip olduğunu göstermektedir. Dijital okuryazarlık ölçek puan ortalaması ise $4,25 \pm 1,120$ ’dir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Çağımızın hızla dijitalleşen dünyasında, topluma katılımın her geçen gün daha fazla olması, istihdamın gerçekleşmesinde ve teknolojik gelişmelere karşı geride kalmamak, değişime ayak uydurabilmek için dijital okuryazarlık büyük bir öneme sahiptir. Dijital okuryazarlığın birçok bilişsel alan ile bağlantısı bulunmaktadır. Dijital okuryazarlık, çağımız insanının uyum sağlaması gereken dijital dönüşüme karşı temel belirleyicilerden birisi olarak görülmeli ve değerlendirilmelidir. Bunun nedeni ise, çağa ayak uydurabilmek ve dijital çağa uygun yenilikçi ve uygulamalı eğitim müfredatlarının oluşturulmasının zorunluluğu ve bu oluşumun sürdürülebilirliğinin sağlanmasının gerekliliğidir. Dijital öğrenmenin ve yaşam boyu öğrenmenin faaliyetlerine erişimin ve bu faaliyetlerin geliştirilmesinin, dijital okuryazarlık alanında önemi çok büyüktür.

Araştırma sonucunda tüm ifadelerle ilişkin ortalamalar 3’ün üzerindedir. Bu durum okul idarecilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Tüm ifadelerin ortalamasının 3’ün üzerinde olması, okul yöneticilerinin yüksek okuryazarlık algısına sahip olduğunu göstermektedir. Dijital okuryazarlık ölçek puan ortalaması ise $4,25 \pm 1,120$ ’dir.

Çağımızın teknolojik koşullarına bakıldığında, dijitalleşmenin hayatın tümünü kapsar seviyeye geldiği görülmektedir. Toplumsal pratiklerin oluşmasındaki en büyük etken dijital teknolojilerdir. Bu nedenle dijital teknolojilerin kullanımı ve bu konudaki bilginin, becerinin gerekliliği söz konusu olmuştur. Jones-Kavalier ve Flannigan (2006), günümüzde dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelere paralel olarak gelişim gösteren bir

toplumun yeni nesilleri, dijital dünyada etkili olabilmek ve istihdam sağlayabilmek için en az temel düzey dijital okuryazarlıklara sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Öneriler

Okul yöneticilerinin dijital okuryazarlık durumları hakkında derin bilgi edinmek amacıyla nitel araştırmalar yapılabilir

İleride yapılacak olan çalışmalarda öğretmenlere de anket uygulanarak daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akgün, A., & Keskin, H. (2003). Sosyal Bir Etkileşim Süreci Olarak Bilgi Yönetimi ve Bilgi Yönetimi Süreci. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1-17.

Ala-Mutka, K. (2011). Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding. Seville (Spain) : Joint Research Centre: Institute for Prospective Technological Studies .

Almås, A. G., & Krumsvik, R. (2007). Digitally literate teachers in leading edge schools in Norway. Journal of In-service Education , 479-497.

Arık, K., & Bektaş, M. (2016). Level of public education center students' digital literacy: An example of Duzce. ICLEL, (s. 635-641). Letonya.

Arslan, S. (2019). İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Cambridge Dictionary. (2018). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/digital> adresinden alındı

Çetin, O. (2016). Pedagojik formasyon programı ile lisans eğitimi fen bilimleri öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 658-685.

DORinsight. (2020). DORinside. <https://epnext.com/salgin-sonrasiis-yasami-raporu-evden-calismayi-sevdik/>

Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Kaya Uyanık, G., ve Gür Erdoğan, D. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe'ye uyarlama çalışması, Ege Eğitim Dergisi, 18(1), 408- 429.

Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Kaya Uyanık, G., ve Gür Erdoğan, D. (2018). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve sosyal ağ kullanma amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi 18-22 Nisan 2018 Özetler Kitabı, Ankara: Pegem Akademi, 58-59.

Hobbs, R. (2010). Digital and Media Literacy: A Plan of Action. Washington, D.C: The Aspen Institute.

Hockly, N. (2012). Technology for the Language Teacher: Digital Literacies. ELT Journal, 106-112.

Ilomäki, L., Kantosalo, A., & Lakkala, M. (2011). What is digital competence? Linked portal.

JISC. (2011). Developing Digital Literacies: Briefing Paper in support of JISC Grant Funding 4/11. JISC.

JISC. (2014). Developing digital literacies <https://www.jisc.ac.uk/guides/developing-digital-literacies> adresinden alındı

JISC. (2015). Developing students' digital literacy. <https://www.jisc.ac.uk/guides/developing-students-digital-literacy> adresinden alındı

Kazu, I. Y., & Erten, P. (2014). Teachers' Technological Pedagogical Content Knowledge Self-Efficacies. Journal of Education and Training Studies, 2(2), 126-144.

Ofsted. (2010). The Safe Use of New Technologies. London: London: The Stationery Office

Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 6(2), 899-1013.

Oxford. (2018). English Oxford Living Dictionaries: https://en.oxforddictionaries.com/definition/social_engineering adresinden alındı

Öksüz, Y., Güven Demir, E., ve İnci, A. (2016). Öğretmenlerin dijital okuryazarlık kavramına ilişkin metaforlarının incelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 50, 387-396.

Özerbaş, M. A., ve Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi, MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1), 16-25.

- Pegrum, M. (2011). Modified, Multiplied, and (Re-)mixed: Social Media and Digital Literacies. M. Thomas içinde, Digital Education (s. 9-36). New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Sezen, D. (2011). Katılımcı Kültürün Oluşumunda Yeni Medya Okuryazarlığı: ABD ve Türkiye Örnekleri. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- TDK. (2018). Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=D%C4%B0J%C4%B0TAL> adresinden alındı
- Törenli, N. (2004). Enformasyon Toplumu ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. İstanbul: Bilim ve Sanat.
- UNESCO. (2015). Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. Paris
- Yeşildal, M. (2018). Yetişkin bireylerde dijital okuryazarlık ve sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki: Konya örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yontar, A. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(4), 815-824.